

nile, in težko jih je zdaj napraviti, ker kmetje večidel prostora za to nimajo ali ga za to določiti nočejo. Treba je tedaj, da se jim potreba takih okolov dobro razloži, da sprevidijo njih veliko korist. Žebe celi čas le v štali držano ne raste in se ne redi tako čvrsto kakor pod milim nebom in hira od leta do leta bolj. (Pri nas se pogostoma tudi v tem ravno nasprotna napaka godi; žebeta naših kmetov ne stojé leta in leta v štalah; komaj je žebe dve leti staro, ga že vpregajo, in 3 leta staro je že več na cesti kakor kje drugod). „Treba je tedaj, da se te napake kolikor je moč odpravijo, in da se v takih krajih, kjer se bolj s konjsko rejo pečajo, drajne za žebeta, to je, taki prostori brez velikih stroškov napravijo, kjer se morejo pod milim nebom iziritati in čistega zraka navzeti.“

Ker naša domača živina ne živi samo od klaje in od vode, ampak poglavitni živež ji je dober zrak, — in ker zdravju ne tekne, če mlada živina vedno zaperta stoji v štalah in hlevih, ampak ji je treba gibanja pod milim nebom, da se zleta in včasih poskoči, se lahko previdi koristnost od c. k. ministerstva priporočenih drajn povsod tam, kjer gospodarji svoje žebeta redijo v štalah.

Gospodarske skušnje.

(Kdor želi vsake sorte krompir zgodaj pridelati), naj berž iz začetka spomladi (berž zdaj) za seme odločeni in z dobro zemljo pomešani krompir v gorkem hlevu ali štali v kakošen kot dene, da ondi kalí. Ko nastopi toplo vreme, naj položi ta krompir na sonce na vert ali kak drug pripraven prostor, da po sončnih žarkih kalí krepkeje poganjajo. Tako se pridela zrel in zdrav krompir kmali poleti, ko še ni nobenega družega pridelka. „Sl. Nov.“

(Da se dober okus sirovemu maslu ali putru tudi v toplem vremenu ohrani), je poglavitno to, da berž ko se je vmetlo, se maslo z merzlo vodo dobro izmije, da se vsa siratka iz njega odpravi, zakaj le ta siratka, ker začne v maslu kmali gnjiti, naredí maslu zoperni duh in okus. „Slov. Nov.“

Hribarjeva slamoreznica.

Gosp. V. Kurnik, ki je po smerti Hribarjevi prevzel izdelovanje in prodajanje njegove škoporeznice, je poslednjemu zboru sl. horvaško-slavonske gospodarske družbe eno teh mašin na ogled postavil. Zagrebški „Gosp. list“ piše o nji: „Gospodari, koji su ovu sječkarnicu pregledali, vrlo su š njom zadovoljni, i prvi komad, dovežen u Zagreb, već je prodan.“

O živi potrebi slovenskega pisanja v kancelijah in razglaševanja postav v domačem jeziku.

„Ena prvih reči — je rekel gospod minister notranjih oprav v razpisu od 20. dec. l. l. do deželnega poglavarstva v Krakovi — je, da si gosposke prizadevajo, zaupanje ljudstva vživati. To se pa drugač doseči ne more kakor s tem, da kancelije, ki imajo z ljudstvom opraviti, s njim govoré v njegovem jeziku in mu tudi pisanja pošiljajo v tem jeziku, zakaj le po tej poti more vradnik ljudem vse tako dopovedati kakor je treba. Napčna in potrebni razumevnosti nasprotna navada, ljudem pisma v nemškem jeziku pošiljati, ki nemškega jezika ne razumejo in ki si morajo še le tolmača iskati, da jim pismo razloži, je — ne gledé na še mnoge druge napake — po dozdanjih skušnjah dostikrat kancelijam za tega voljo več opravila dala, ker zakotni pisaci nevednim ljudem lahko černo namesto belo iz pisma povedó in jih tako zapeljejo, da si dajo po takih pisacih pisanja do gosposk v rečéh napravljati, ki so jasne še same po sebi ali pa popolnoma dognane, le da si krajcar zaslužijo. Zlasti takrat, kadar

imajo gosposke z občinami (srenjami) in z župani opraviti, je posebno treba, da se gosposka in županija prav razumete in se tako odpravijo vse berklarije zakotnikov. Za svoje notranje opravila in med seboj se imajo pa gosposke vselej le nemškega jezika posluževati in nobenega družega.“

Tako je veleval slavni gosp. minister konec preteklega leta cesarskim vradnikom v Galiciji, kjer biva narod slovanski kakor pri nas po Slovenskem.

S kakošnim veseljem je bil ta razpis sprejet po vseh slovanskih deželah, kjer so se vgnjezdile po krivi rabi nemškega jezika vse tiste napake, ki jih je gospod minister v svojem razpisu tako resnično popisal, da ni mogoče bolje, nam ni treba še enkrat ponavljati; tako je bilo tudi pri nas po Slovenskem, kjer se od konca do kraja enake napake godé, o katerih gosp. minister v gori navedenem razpisu govori.

Vradnijam po slovanskih deželah ni sicer veljal oni razpis gosp. ministra od 20. dec. l. l. — al nadjamo se, da slavna vlada ne bo delala razločka med narodi avstrijskimi, ki živijo v popolnoma enakih okoljšinah, ampak da bo pravično dala tudi vsem drugim, kar je enemu podelila. Če pa more kdo reči, da ni vse do pičice tudi pri nas na Slovenskem tako, kakor je gosp. minister v svojem razpisu od 20. dec. l. l. pisal (kterega shranjujemo v svojem spominu ko dragocen dar ravno tako kakor cesarski ukaz od 8. avgusta za šole), naj nam to očitno dokaže. Kdor tají resnico te potrebe, ni prijatelj našemu ljudstvu pa tudi naši vladi ne; ljudstvu noče, da bi se mu dalo, kar mu gré in kar imajo drugi narodi, — višjo vlado pa zapeljuje, da ne zvé, česar ljudstvo želi, in tako spodkopuje, kar je gosp. minister na čelo svojega razpisa zapisal: zaupanje do vlade. Kdor hoče vediti, kaj se godí z nemškimi pisanji, ki iz naših kancelij do našemu ljudstvu in do naših županov dohajajo, naj gré po deželi prašat gosposde duhovne in druge, ki morajo ljudem take pisanja tolmačiti; naj gré tudi v hiše nekterih županov in naj pogleda za „table“ ali za „špegel“, pa bo dobil tam marsiktero neodpečateno pismo kantonske gosposke, za katero ubogi župan ni najdel tolmača. In saj ne more to tudi drugače biti, da človeku le megla pred očmi stoji, ako tako pisanje v roke dobí, kterega mu včasih noben človek v celi vasí dopovedati ne more. Če pridejo taki reveži v poštene roke, je še sreča; če pa pridejo v pest zvitemu zakotnemu pisacu, se pa godí vse to, kar je gospod minister v svojem razpisu tako resnično povedal. Zakotnik ali sam pisma ne razume, ali ga nalaš napčno obrača, da vloví kak zaslužek, ljudi slepari, ob dnar pripravlja, v pravde zapleta, zoper gosposko šunta itd.

Kakor je v zadevah, ki spadajo v politično opravilstvo gosposk, tako je ali pa še huje v sodniških. Ali je potem čuda, da se kmet dostikrat v pravde zaplete in da kolne gospoda, češ, da ga je osleparil. Ali se ne slišijo po deželi v kancelijah pogostoma odgovori: „tako se nismo pogodili, tako nismo govorili; gospod nam niso prav zapisali; pisma nam pa nihče razložil ni, ker je po nemško pisano; vedili nismo, kaj in kako je pisano“ itd. Brez narodovega jezika v kancelijah ni pravega razumenja, ni pravega pravosodja, ni zaupanja ljudstva do gosposke.

Navadni jezik in v uravninah s kmeti edini jezik v kancelijah naših kantonskih gosposk je slovenski. Kdor tega ne verjame, naj stopi pri nas v kakoršno koli kantonsko kancelijo, pa bo slišal, kako od gosp. predstojnika noter do zadnjega služabnika vsi z ljudmi slovensko govoré, zakaj? — zato, ker bi se drugač ne razumeli. Iz vseh teh kancelij grejó pa potem, mirabile dictu! pisma v nemškem jeziku do vseh ljudi! Ali ni to dosti očitno dokaz vseh tistih napak, o katerih gosp. minister po svojem razpisu tako razločno govori? Naj reče kdo, če more, da ni!